ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ
ਬਨਾਮ
ਐਮ/ਐਸ. ਗਣਪਤੀ ਡੀਲਕੌਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5783 ਦਾ 2022)
ਅਗਸਤ 23, 2022
[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀਜੇਆਈ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ
ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਐਕਟ, 1988 – ਧਾਰਾਵਾਂ 3(2),5 – ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ (ਮਨਾਹੀ) ਸੋਧ ਐਕਟ, 2016 – ਫੈਸਲਾ: ਸੋਧ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੈ – ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਵੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ – ਹੋਰ, 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜਬਰੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀ – 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ – ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ 2016 ਐਕਟ ਦਾ ਇਨ ਰੈਮ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਸਜ਼ਾਦਾਈ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਿਰਫ ਅਗਾਊਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ – ਇਸ ਲਈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ 2016 ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਲਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਅਰਥਾਤ, 1.11.2016 – ਨਤੀਜਤਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ– ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 20(1)।

ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਐਕਟ, 1988 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2(ਅ), 3 – ਮੈਨਸ ਰੀਆ, ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ – ਪ੍ਰਭਾਵ – ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾਵਾਂ 2(ਅ) ਅਤੇ 3 ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ – ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅਨਿਵਾਰਿਯ ਅੰਗ ਹੈ – ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਇੱਕ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲਾ ਕਠੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ – ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਢਾਉਣਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨ ਦਾ ਤੱਤ ਬਾਹਰ ਹੈ – ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ – ਧਾਰਾ 2(ਅ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਧਾਰਾ 3, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - 1988 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਮਾਨਦੰਡ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ– ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਾਧਨ ਦੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਫੈਸਲਾ: ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ (ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਵਿਧਾਨ) ਦੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਹ ਜਾਂਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 14, 19, 21।

ਸਿਧਾਂਤ/ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ – ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀਅਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ–ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ – ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਪ੍ਰਭਾਵ – ਫੈਸਲਾ: ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਐਲਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ - ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੂਲ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ - ਇਨ੍ਹਾਂ

ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ 'ਪ੍ਰਸਪੈਕਟਿਵ ਓਵਰਰੂਲਿੰਗ' ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ–ਪਿਛੋਕੜ/ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਧਾਨ – ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ – ਫੈਸਲਾ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪਿਛੋਕੜ/ਪਿਛੋਕੜ ਦੀਆਂ ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲੇਖ 20(1) ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਿਛੋਕੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ"।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕ– "ਜ਼ਬਤੀ", "ਬੇਨਾਮੀ", "ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ", "ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ/ਪ੍ਰਤੀਤ ਮਾਲਕ"– ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਧਾਰਾ 2(ਕ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ – ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਇਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ. ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਚਰਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। Mens rea ਇੱਕ ਹੈ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ mens rea ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਠੋਸ ਨਿਯਮ ਹੈ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ - ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਨੂੰ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ। ਦ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। Mens rea by ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੇ ਆਬਜੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਾਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 2(a) ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਨਾਲ, ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ rea, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ. ਦ 1988 ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਖਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਟੱਚਸਟੋਨ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਖਤ ਵਿਧਾਨਕ ਫਾਰਮੂਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ 3 ਨੇ 1988 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲੇ ਸਿਰੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪੱਖ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਦੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪੱਖ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਉੱਚੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੇਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੇ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਪੁਰਸ਼ ਰੀਅ ਨੂੰ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 14.10-14.12][355-ਡੀ-ਜੀ; 356-ਬੀ-ਸੀ]

ਨਾਥੂਲਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1966 ਐਸ.ਸੀ 43; ਮਿਥਿਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਹਾਰੀ ਖਰੇ, (1989) 2 SCC 95 : [1989] 1 SCR 621; ਆਰ ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ. ਪਦਮਿਨੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ, (1995) 2 SCC 630 : [1995] 1 SCR 715 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਾਧਨ ਦੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

a. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ (ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤ ਵਿਧਾਨ) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ;

b. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰ-ਸੰਭਾਲ ਦੋਨੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

c. ਇਹ ਜਾਂਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15.7, 15.8]

ਸ਼ਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2017) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2017] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 797; ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਇਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 39: [2018] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 765; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2020) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 324 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3.1 1988 ਐਕਟ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹੈ ਉਹ ਹਨ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5 ਦੇ 1988 ਐਕਟ। ਇਹ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖੋਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤੱਤ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਖਤ ਧਾਰਾ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ 57ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਲੋਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਕਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ 130ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯੋਗਦਾਨਕਾਰੀ ਕਾਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਸੋਧੇ ਗਏ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲੂ, ਧਾਰਾ 53 ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪੁਨਰੁੱਤਥਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੁਕ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ। ਦੂਜਾ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖਤ ਅਤੇ ਬੇਮੇਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 4 (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹੈ) ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਵਿਕਸਿਤ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 ਅਤੇ 3 (ਜੋ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ 'ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ, ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ, 2016 ਐਕਟ ਇਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(9)(ਏ)(ਬੀ) ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 20(1) ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਇਲਾਜ ਪਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਜੋ ਹਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ/ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ASG ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਕਾਵਟ ਸੀ। ਚੌਥਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1) ਦੇ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(a) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮਨਮਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ. ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਬੇਨਾਮੀ ਐਕਟ 1988 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਫਿਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ:

(i) ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 187ਸੀ ਨੇ ਨਾਮਮਾਤਰ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ

ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਹਨ।

(ii) ਬੇਨਾਮੀ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੈਸ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਹਨ।

(iii) ਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਆਫ ਡੀ.ਡੀ.ਏ. ਫਲੈਟਸ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਹਨ।

1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਸਾਂਝੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 'ਸੁਭਾਵਿਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 15.11-15.17]

3.2 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਜਵਾਹੀਆਂ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਿਲਾਫ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਜਵਾਹੀਆਂ ਸੀ। ਨਿਆਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਜਵਾਹੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਤੱਕ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਐਸੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਮਾਜ ਲਈ ਆਮ ਹਾਨੀ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਜਵਾਹੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

1988 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧੂਰਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ:

(i) ਕੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਵਾਹੀਆਂ ਸਵਤੰਤਰ ਸਨ ਜਾਂ ਸਫਲ ਅਭਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ?

(ii) ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਨਕ।

(iii) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤੰਤਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ।

(iv) ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਸੂਮ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 'ਮਾਸੂਮ ਮਾਲਕ ਦਾ ਬਚਾਅ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(v) ਕੋਈ ਅਦਾਲਤੀ ਤੰਤਰ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(vi) ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੇਸਟਿੰਗ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(vii) ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਜਾਂ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ।

(viii) ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿੱਚ ਟਰੇਸਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੀ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਨੂੰ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਰਾਹੀਂ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਵੈਧ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1988 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਗਏ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਛੱਡੇ ਗਏ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਏਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 15.18-15.20]

3.3 ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੂਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ 'ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਉਲਟਫੇਰ' ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰੇਗੀ। ਧਾਰਾ 3 (ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(ਕ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 (ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ, 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ, ਬੇਤਰਤੀਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਖਤ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵਰਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਆਪਣੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨਾਲ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। [ਪੈਰਾ 15.21-15.23]

3.4 ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾਂਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (ਕ) 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ। (ਖ) ਧਾਰਾ 3(1) ਨੇ ਸੁਥਰੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਬੇਹੱਦ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ। (ਗ) 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਸੀ। (ਘ) ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਲਾਗੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 2016 ਦੇ ਸੋਧਾਂ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ। ਇਸ ਲਈ, 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਪਿੱਛੋਕੜ ਲਾਗੂਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ 05.09.1988 ਤੋਂ 31.10.2016 ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੀ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਵ, 1.11.2016। 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 17.2-17.4]

ਟੀ. ਬਰਾਈ ਬਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਅਹ ਹੋਏ, (1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 177 : [1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 905 – ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3.5 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 2016 ਐਕਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਅਗਾਊਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 1988 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪਿੱਛਮੁੱਖੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੈਪਟਰ IV ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪਿੱਛਮੁੱਖੀ/ਅਗਾਊਂ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪਿੱਛਮੁੱਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਧਾਰਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਅਧੀਨ ਮੰਗ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਫਿਰਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਘੁਮਾ ਫਿਰਾ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ"।[ਪੈਰਾ 17.6, 17.7, 17.9, 17.10][376-H; 377-A-B, E-F]

3.6 ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਚੈਪਟਰ IV ਦੀ ਪਿੱਛਮੁੱਖੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਕ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਦਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਦੁਆਰਾ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ। ਜ਼ਬਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪਾਸੇ 'ਤੇ, ਇਨ ਰੈਮ ਜਾਂ ਇਨ ਪਰਸੋਨਮ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਇਨ ਪਰਸੋਨਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ ਰੈਮ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੂਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਾਧਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਵਚਨਬੱਧ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ। ਦ ਆਧੁਨਿਕ ਜ਼ਬਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਰਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੋ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਜਿਹੇ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜ਼ਬਤ ਕਾਨੂੰਨ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਸ 17.11-17.16][377-ਜੀ; 378-ਬੀ-ਐਚ]

ਲਿਓਨਾਰਡ ਬਨਾਮ ਟੈਕਸਾਸ, 137 ਐੱਸ. ਸੀ.ਟੀ. 847, 847-48 (2017); ਏਂਗਲ v ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ (ਨੰਬਰ 1), [1976] 1 ਈਐਚਆਰਆਰ 647, ਕੈਨੇਡੀ ਬਨਾਮ ਮੇਂਡੋਜ਼ਾ-ਮਾਰਟੀਨੇਜ਼, 372 US 144 (1963)- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.7 ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ,ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 4634 ਦੇ 2014 ਅਤੇ ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 ("ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ.") ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰਿਮ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 8(4) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਦੇ ਅਨੇਖੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ, ਮਨਮਾਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17.27]

ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 4634 ਦੇ 2014 ਅਤੇ ਹੋਰ – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.8 ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰਿਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕਲਪਿਤ ਕਠੋਰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕਠੋਰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀਆਂ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਏ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਖਤ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮਾਨਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਨਸ਼ਾ ਕਾਰਟੇਲਾਂ ਜਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਜੇਕਰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਜੋਖਮ ਹੋਵੇਗਾ। 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵੱਖਰੀ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਿਕਤਾ ਇੱਥੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ, ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1976 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤੰਤਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 451 ਦੇ ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ. (ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਤੀ) ਅਧੀਨ। ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 451, 452 ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ, ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ 'ਬਿਆਂਡ ਰੀਜ਼ਨੇਬਲ ਡਾਉਟ' ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਾਨਕ ਉੱਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 17.28, 17.29]

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਕੇ. ਗੋਸ਼, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1963 ਐਸ.ਸੀ. 255 : [1963] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 111; ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਫਾਰੈਸਟ ਅਫਸਰ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਵੀ. ਸੁਧਾਕਰ ਰਾਓ, (1985) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573 : [1985] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 680; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਨਾਮ ਕੱਲੋ ਬਾਈ, (2017) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 501; ਯੋਗੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 183 : [2015] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037; ਅਬਦੁਲ ਵਹਾਬ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 262 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.9 ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਨਾਮੀ ਐਕਟ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(9)(ਏ), (5) ਅਤੇ 67 ਦੀ 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆਤਮਕਤਾ ਇੱਕ ਵਖਰੀ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਨਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ IV ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਢਾਂਚਾਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ' ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2016 ਐਕਟ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਢੱਗੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਕਸਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾਇਤਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17.30-17.32]

3.10 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਇਨ-ਰੈਮ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਕਲੰਕ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦਾ ਕਲੰਕ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸਦੈਵ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਤੱਕ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27(2) ਅਧੀਨ ਮਾਸੂਮ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਲੰਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਧਨ ਦੀ ਵੈਧ ਜੋੜ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਲਟ, ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰੇਗੀ, (1) ਜੋ ਸੰਪਤੀ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ (2) ਜੋ ਮਾਲਕ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ (3) ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦਾ ਮਾਨਤਾ ਰੂਪ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਇਨ ਰੈਮ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੰਡਾਤਮਕ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਖੋਜ, ਨਿਰੀਖਣ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 54(ਏ) ਅਧੀਨ 25,000 ਰੁਪਏ (ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਿਟੀ ਅੱਗੇ ਝੂਠੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ 5 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਯ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ, ਧਿਆਨ ਕੇਵਲ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੰਡਾਤਮਕ ਹਨ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਸਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। 05.09.1988 ਤੋਂ 31.10.2016 ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦੰਡਕਾਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ. ਇਹ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ 05.09.1988 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 31.10.2016 ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜ਼ਬਤ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦ ਜ਼ਬਤ ਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਛੱਡਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ. [ਪਾਰਾ 17.33-17.37][387-A-H; 388-ਏ-ਡੀ]

ਆਰ (ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਦ ਐਸੇਟਸ ਰਿਕਵਰੀ ਏਜੰਸੀ) ਬਨਾਮ ਜੀਆ ਜਿਨ ਹੀ ਅਤੇ ਦਾਨ ਦਾਨ ਚੇਨ, [2004] ਈ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਸੀ ਐਡਮਿਨ 3021 – ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.11 ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ, ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ

ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵੀ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਪਿੱਛੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 4, ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 1988 ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਅਣਜਾਣ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਪਿੱਛੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਸਖਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 17.38, 17.39]

3.12 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਅ) 1988 ਦੇ ਅਸੋਧਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਵੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਬ) 1988 ਦੇ ਅਸੋਧਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਇਨ ਰੈਮ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀ। ਸ) 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ। ਦ) 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਇਨ ਰੈਮ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੇਵਲ ਅਗਾਊਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਕੜ ਨਹੀਂ। ਈ) ਚਿੰਤਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਅਰਥਾਤ, 1.11.2016। ਉਪਰੋਕਤ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਫ) ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੁਤੰਤਰ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 18.1][389-ਈ-ਐਚ; 390-ਏ-ਬੀ]

ਏ.ਕੇ ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਰਾਜ ਏਅਰ 1950 ਐਸ.ਸੀ 27 : [1950] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 88; ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ, (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 248 : [1978] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 621; ਸੁਨੀਲ ਬਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (1978) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 494 : [1979] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 392; ਕੇ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ (2017) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 : [2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 569 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਐਸ.ਬੀ.ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2915/ 2019]; ਜੋਸਫ ਇਸ਼ਰਤ ਬਨਾਮ ਮਿਸਿਜ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਨਿਸ਼ਿਕਾਂਤ ਗਾਇਕਵਾਡ [ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 749/2015]; ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਿੰਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਐਸ.ਸੀ. 394 : [1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1188; ਮੰਗਾਥਾਈ ਅੰਮਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸਵਰੀ (2020) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496; ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਕੇਂਦਰੀ)-I ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਵਾਟਿਕਾ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037; ਸ਼੍ਰੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਦਰਾਸ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1957 ਐਸ.ਸੀ. 49 : [1956] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 691; ਠਾਕੁਰ ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਕਾਨ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1980 ਐਸ.ਸੀ. 727 : [1980] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 628; ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਨਾਮ ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (29) 1942 ਐਫ.ਸੀ. 38; ਜੈਦਯਾਲ ਪੋਦਾਰ ਬਨਾਮ ਬੀਬੀ ਹਜ਼ਾ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1974 ਐਸ.ਸੀ. 171: [1974] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 90; ਮੁਰਲੀਧਰ ਨਾਰਾਇਣਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪਰਮਾਨੰਦ ਲੁਚਮੰਦਾਸ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਬੋਮ. 190; ਰਾਧਾਕਿਸ਼ਨ ਬ੍ਰਿਜਲਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1959 ਬੋਮ. 102 (V46 C440); ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਹੰਸਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (33) 1946 ਔਧ 14; ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ (1973) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225 : [1973] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਨਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2004) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 699 : [2004] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1148 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਹਵਾਲਾ

[1953] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1188 ਪੈਰਾ 10 (ii) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2015] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037 ਪੈਰਾ 12.1(v) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1989] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621 ਪੈਰਾ 12.1(vi) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 715 ਪੈਰਾ 12.3(iv) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[2014] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037 ਪੈਰਾ 12.3(v) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1956] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 691 ਪੈਰਾ 13.3 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

[1980] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 628 ਪੈਰਾ 13.3

[1974] 2 ਐਸਸੀਆਰ 90 ਪੈਰਾ 13.6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1973] 0 ਸਪਲ. SCR 1 ਨੇ ਪੈਰਾ 13.12 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[1989] 1 SCR 621 ਪੈਰਾ 14.13 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1995] 1 SCR 715 ਪੈਰਾ 14.14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1950] SCR 88 ਨੇ ਪੈਰਾ 15.5 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ

[1978] 2 SCR 621 ਪੈਰਾ 15.5 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1979] 1 SCR 392 ਪੈਰਾ 15.5 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2017] 10 SCR 569 ਪੈਰਾ 15.6 ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2017] 9 SCR 797 ਪੈਰਾ 15.8 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2018] 11 SCR 765 ਪੈਰਾ 15.9 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1983] 1 SCR 905 ਪੈਰਾ 17.5 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1963] ਐਸਸੀਆਰ 111 ਪੈਰਾ 17.20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1985] 3 ਸਪਲ. SCR 680 ਪੈਰਾ 17.22 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

[2004] 3 ਐਸਸੀਆਰ 1148 ਪੈਰਾ 17.31 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5783 ਦੇ 2022।

ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 12.12.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ APO ਨੰਬਰ 8 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ W.P. ਨੰਬਰ 687 ਦੇ 2017 ਨਾਲ।

ਐਸ.ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀਜ਼, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੁਸੈਨ, ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਕੌਲ, ਭੁਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਸ.ਏ. ਹਸੀਬ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਸਿਨਹਾ, ਤਥਾਗਤ, ਰਿਤਵਿਜ਼ ਰਿਸ਼ਬ, ਅੰਸ਼ੁਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਜਾਨਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਅੰਕਿਤ ਭਾਟੀਆ, ਅਰਪਿਤ ਗੋਏਲ, ਹਰਸ਼ ਪੌਲ ਸਿੰਘ, ਏ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜ ਬਹਾਦੁਰ ਯਾਦਵ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਅਜੈ ਵੋਹਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅੰਕਿਤ ਅਨੰਦਰਾਜ ਸ਼ਾਹ, ਮਿਸ ਭੂਮਿਜਾ ਵਰਮਾ, ਅਨਿਕੇਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਭਿਮਨਯੂ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ।

ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਨੀਰਜ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਮਯੰਕ ਜੈਨ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਮਧੁਰ ਜੈਨ, ਮਿਸ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਧਵਨ, ਸ਼ੰਕਰ ਦਿਵਾਟੇ, ਰੋਹਿਤ ਜੈਨ, ਅਨਿਕੇਤ ਡੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਮਿਸ ਕਵਿਤਾ ਝਾ, ਸੌਰਭ ਰਾਜਪਾਲ, ਨਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਸ਼੍ਰੀਂਜਨ ਖੋਸਲਾ ਐਮ/ਐਸ. ਔਰਾ & ਕੰਪਨੀ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਦਖਲਦਾਰ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਟਕਰਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਝੰਡਾ ਪੋਸਟ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਿਆਂ, ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਗਲੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਲੱਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 12.12.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਏ ਨਿੰਦਾਜਨਕ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ APO ਨੰਬਰ 8 ਦੇ 2019 ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 687 ਦੇ 2017 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜੋ ਛੋਟਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੇਨਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ, 1988 [ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1988 ਦਾ ਐਕਟ'] ਜੋ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਟਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨਜ਼ (ਪ੍ਰੋਹਿਬਿਸ਼ਨ) ਸੋਧ ਐਕਟ, 2016 ['ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2016 ਦਾ ਐਕਟ'] ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਅਗਾਊ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਅਗਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥਾਤਮਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

5. 02.05.2011 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ–ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ Rs.9,44,00,000/- ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਖਰੀਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਤੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 31.03.2012 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ–ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦਾ 99.9% ਹਿੱਸਾ ਐਮ/ਐਸ ਪੀਐਲਡੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਐਮ/ਐਸ ਜਿੰਜਰ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੇਅਰ Rs.5/- ਦੀ ਘਟਾਈ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਕਮ Rs.19,10,000/- ਦੇ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ (ਵਿਜ਼. ਸ਼ਰੁਤੀ ਗੋਇੰਕਾ ਅਤੇ ਰਿਤੂ ਗੋਇੰਕਾ) ਨੇ ਵੀ ਅਗਲੀ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਸ਼ਿਪ ਰੱਖੀ।

6. ਤਦਨੁਸਾਰ, 29.08.2017 ਨੂੰ, ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਅਦਾਲਤੀ ਅਥਾਰਟੀ) ਨੇ 2016 ਦੇ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ–ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(8) ਦੇ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। 06.09.2017 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ–ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼ੋਅ-ਕਾਰਨ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਬੇਨਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ, ਮਿਤੀ 24.11.2017 ਨੂੰ, 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 24(4)(b)(i) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

8. ਉਕਤ ਜੋੜਨ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਜਵਾਬੀ-ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਹੋਂਦ ਵਾਲੀ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 687 ਦੀ 2017) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 18.12.2018 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ 12 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਜਵਾਬੀ-ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਏ.ਪੀ.ਓ. ਨੰਬਰ 8 ਦੀ 2019 ਹੈ।

10. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਮਿਤੀ 12.12.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, 29.08.2017 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋ-ਕਾਰਨ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

(i) 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ, ਜੋ 01.11.2016 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ 01.11.2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) [ਜੋ ਕਿ 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਬੇਨਾਮੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ], ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ;

(ii) ਰਾਜਸਥਾਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਮਿਤੀ 12.07.2019 ਦੇ ਅਣ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ [ਐਸ.ਬੀ.ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2915/ 2019] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋਸਫ ਇਸ਼ਰਤ ਬਨਾਮ ਮਿਸਿਜ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਨਿਸ਼ੀਕਾਂਤ ਗਾਇਕਵਾਡ [ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 749/ 2015; ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 01.03.2017/30.03.2017] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (1) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ, ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਉਕਤ (ਸੋਧ) ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਐਨਕਟਮੈਂਟ / ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 01.11.2016 - ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਵਿੰਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953 ਐਸ.ਸੀ. 394 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(iii) 1988 ਐਕਟ, ਜੋ 19.05.1988 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ [ਸਿਵਾਏ ਧਾਰਾ 3, 5 ਅਤੇ 8 ਦੇ ਜੋ 05.09.1988 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ], ਨੇ "ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਗੈਰ-ਸੰਜਾਮਯੋਗ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਬੇਨਾਮੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਇਸ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1988 ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ "ਮ੍ਰਿਤਕ ਅੱਖਰ" ਬਣ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜੋ 'ਬੇਨਾਮੀ' ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ,

19.05.1988 ਅਤੇ 01.11.2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ / ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੈਧ 'ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਕਾਂ' ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸਨੇ 01.11.2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹੁਣ 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਚੁਣੌਤੀਯੁਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

12. ਸੁਭਾਗਤਾਵਾਂ

12.1 ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਵੀ ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ('ਏਐਸਜੀ')ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

i. ਪ੍ਰੀ-ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ii. ਇਹ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਸੋਧ ਐਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਮੌਲਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

iii. ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਕ ਕੇਵਲ ਮੌਲਿਕ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

iv. ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੀ-ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੌਰਾਨ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

v. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਉਸ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 27(3) ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੋਵੇਂ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੋਧ ਐਕਟ ਜੋ ਸੰਘਣੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਯੋਗੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜਾ', (2016) 3 ਐਸਸੀਸੀ 183, ਪੈਰਾ 149, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਤੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵੰਚਿਤੀ ਹੈ।

vi. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਮਿਥਿਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਹਾਰੀ ਖਾਰੇ, (1989) 2 ਐਸਸੀਸੀ 95, ਪੈਰਾ 21, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ।

12.2 ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

NONE

i. NONEਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨਾਹੀ ਕੇਵਲ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਅੱਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ।

NONE

ii. NONEਜ਼ਬਤੀ, ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ, ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 20 ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

NONE

iii. NONEਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਬਜ਼ਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

12.3 ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ:

NONE

i. NONE1988 ਦਾ ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ 1988 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮੂਲ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ 1988 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੂਲ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 5 ਅਤੇ 8, ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੂਲ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਗਾਊ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

NONE

ii. NONE2016 ਦਾ ਐਕਟ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(2) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹੈ।

NONE

iii. NONEਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤਰਾਸ਼ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਧ ਐਕਟ 2016 ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੋਧਿਤ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਗਾਊ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੈ।

iv. ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਵੀ ਆਰ. ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਪਦਮਿਨੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ, (1995) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630 ਅਤੇ ਮੰਗਥਾਈ ਅੰਮਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸਵਰੀ, (2020) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496, ਮੂਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4(1), 4(2) ਅਤੇ 3(2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

v. ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 2(9) ਦੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਇਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸੋਧ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਤਬਾਦਲਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੇਠ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਥਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮੁੜ ਪਿੱਛੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ 2016 ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (ਸੈਂਟਰਲ)-I, ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਵਾਟਿਕਾ ਟਾਉਨਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

13. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਪਰਿਚਯ

13.1 ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਸ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 'ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਨਾਮ ਉਧਾਰੀ, ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਬਦਾਰਥ, 'ਬੇਨਾਮੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਦੇ'। ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਏ' (ਅਸਲ ਮਾਲਕ) ਵਿਅਕਤੀ 'ਬੀ' ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ 'ਸੀ' (ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ/ਬਾਹਰੀ ਮਾਲਕ) ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ 'ਏ' ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਹੱਕ/ਹਿੱਤ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

13.2 'ਬੇਨਾਮੀ' ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ ਫੁਰਾਜ਼ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਸ ਧੁੰਦਲੇ ਸੰਕਲਪ ਨੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਖਾਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਸੰਕਲਪਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

13.3 ਅੰਤਤਃ, ਦੋ ਢੀਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਤ੍ਰਿਪਕਸ਼ੀਯ: 'ਬੀ' ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ 'ਏ' ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ (ਅਸਲ ਮਾਲਕ), ਪਰ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ 'ਸੀ' ਨੂੰ ਮਾਲਕ/ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ii) ਦ੍ਵਿਪਕਸ਼ੀਯ: 'ਏ' ਜਾਇਦਾਦ 'ਬੀ' ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ 'ਬੀ' ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ।

ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ "ਢੀਲੀ" ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਮਦਰਾਸ, ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 49, ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਵੇਂਕਟਰਾਮਾ ਅਯਿਯਰ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ 'ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ "ਕਦੇ ਕਦੇ" ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜੋੜਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ "ਸ਼ਾਇਦ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ"। ਠਾਕੁਰ ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਕਾਨ ਸਿੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1980 ਐਸਸੀ 727, ਵੇਂਕਟਰਾਮਿਆਹ, ਜੇ. ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਹਾ ਪਰ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ "ਢੀਲੀ" ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਵਿਭੇਦਨ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

13.4 ਕਈ ਕਾਰਨ, ਕੁਝ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਣਚਾਹੇ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(i) ਹਿੰਦੂ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਸਟਮ;

(ii) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ;3

(iii) ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ;4

(iv) ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ।

13.5 ਅਜਿਹੇ ਸੌਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਪਛਾਣ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉਪਨਿਵੇਸ਼ਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਧੀਨ ਆਈ। ਮਤਾ. ਬਿਲਾਸ ਕੁੰਵਰ ਬਨਾਮ ਦੇਸਰਾਜ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1915 ਪੀ.ਸੀ. 96, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“ਤਾਲੁਕਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਨੁਮਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਰੀਦ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਸੌਦਾ ਸੀ; ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦਾਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਅਜੀਬ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕਰਣ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਫੀਫਮੈਂਟ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਪਯੋਗ ਫੀਫਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।”

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਨਾਮ ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (29) 1942 ਐਫ.ਸੀ. 38, ਫੈਡਰਲ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਅਜਿਹੇ ਸੌਦਿਆਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੇਨਾਮੀ ਸੌਦੇ ਨਿੰਦਣੀਯ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ; ਪਰ, 1915 ਵਿੱਚ ਦੇਰ ਨਾਲ, ਸਰ ਜਾਰਜ ਫਾਰਵੈਲ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਹੀਂ’ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਅਮੀਰ ਅਲੀ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ, 46 ਕੈਲ. 566 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ “ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵੈਧ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ”। ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਆਪਣੇ ਵੈਧ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ” ਦੇ ਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ।”

13.6 ਜੈਦਯਾਲ ਪੋਦਾਰ ਬਨਾਮ ਬੀਬੀ ਹਜ਼ਰਾ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1974 ਐਸ.ਸੀ. 171, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਿੰਨ ਲਿਖਤ ਫੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ:

(i) ਖਰੀਦ ਮੂਲ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ;NONE NONE

(ii) ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ;NONE NONE

4 ਕੇ. ਕੇ. ਭੱਟਾਚਾਰਿਆ, ਜੌਇੰਟ ਹਿੰਦੂ ਫੈਮਿਲੀ, (ਟੈਗੋਰ ਲਾ ਲੈਕਚਰਸ) (1884-85) ਪੰਨਾ. 469-470।

(iii) ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਰੰਗ ਦੇਣ ਦਾ ਮਕਸਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ;

(iv) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ।

(v) ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਲੇਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਸਟਡੀ, ਅਤੇ

(vi) ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ।

13.7 ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦਿਖਾਵਟੀ ਮਾਲਕ ਉੱਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।5SUPERSCRIPT ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪਵਾਦ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਮਿਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 66 ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਵਿਕਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ; ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 281ਏ, ਜੋ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਜੇ ਉਹੀ ਟੈਕਸਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੈਧ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੈੱਟ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਦੋਂ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਨੈੱਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਹਤੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟ੍ਰੱਸਟ ਐਕਟ ਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

13.8 ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 57ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ (1973) ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਪਚਰ ਕਰਦੀ ਹੈ:

“5.2 ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ-ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ-ਕੁਝ ਮੁੱਢਲੇ ਬਿੰਦੂ ਜੋ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

(a) ਬੇਨਾਮੀ ਤਬਾਦਲਾ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਜੋ ਕੇਵਲ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਵਟੀ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ;

(b) ਅਜਿਹੇ ਤਬਾਦਲੇ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਹੈ ਜਾਂ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ, ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(c) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਟੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ।

5.3. ਬੇਨਾਮੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦਾ ਅਸਰ.- ਬੇਨਾਮੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

(ਅ) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਵਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ;

(ਬ) ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸੀ) ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13.9 1973 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਕਿਸਮ

ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਸਤਾਂਤਰਣ (ਚਾਹੇ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ) ਬਿਨਾ ਪਰਯਾਪਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ (ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ G ਵੀ ਦੇਖੋ)।

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਸਤਾਂਤਰਣ, ਪਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ

ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(h)(2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 58 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ।

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਸਤਾਂਤਰਣ, ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। (ਕੋਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ)

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ, ਪਰ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। (ਕੋਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ)

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ, ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਪਰ ਬਿਨਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ।

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 281A ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ (ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ G ਵੀ ਦੇਖੋ)। [ਕੋਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ] (iii) ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ, ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਪਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ।

ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾ 6(h)(2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 53 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ।

(iv) ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਮਕਸਦ ਲਈ, ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਸਤਾਂਤਰਣ।

ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 281A (ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ G ਦੇਖੋ) ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ। ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾ 6(h)(2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 59, ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਐਕਟ। (ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 415 ਤੋਂ 424 ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 206-207 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ)

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ, ਸਿਰਲੇਖ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ, ਪਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾ 6(h)(g) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 53 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ। (ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 415 ਤੋਂ 424 ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 206-207 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ)

ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ, ਪਰ ਮਾਲਕੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਦੀ ਅਸਲ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ (ਅਰਥਾਤ, ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਸਲ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹਸਤਾਂਤਰਣ)

ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਭਵਤ: ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 231A ਦੇਖੋ (1972 ਦੇ ਐਕਟ 45 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

13.10 ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ 57ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਬਲਕਿ, ਇਸਨੇ ਕੁਝ ਘੱਟ ਸਖਤ, ਨਾਗਰਿਕ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

"6.3. ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਭਵ ਵਿਕਲਪ। - ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸੰਭਵ ਵਿਕਲਪ ਸੋਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-"

(i) ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(ii) ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੱਧ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੈਡੀਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।) -

(iii) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਵਿੱਚਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਭਰੋਸਾ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ (ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਧਾਰਣਾ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿੱਚਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ। (ਇਸ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਅਧੀਨ ਨਤੀਜਾ ਭਰੋਸਾ ਦਾ ਧਾਰਣਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ)।

ਜੋ ਵੀ ਵਿਕਲਪ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਜੁਆਇੰਟ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਪਾਰਸੀਨਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਰੀਦ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ।

...

6.24. ਪਹਿਲਾ ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ-ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਲਪ, ਭਾਵ, ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਨਾਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਠੋਰ ਵਿਕਲਪ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਇੱਕ ਮਨਾਹੀ ਵੀ, ਮੰਨਸਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੋਵੇਗੀ।

“ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿੱਚਾਰ ਲਈ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿੱਚਾਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਵਿੱਚਾਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੀ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਪਾਰਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਪਾਰਸੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਪਵਾਦ—ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 66 ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਯੰਤਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

“ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਚਾਉ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਲਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਯੰਤਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਜੋੜੀ ਜਾਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ-

“421A. ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਿਸ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਦਾ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਚਾਉ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

6.25. ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਪ. —ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਪ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਤੀਬਰ ਹੈ। ਰੂਪ ਵਿੱਚ. ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਧਾਰਾ 66. ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908. ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਜੋ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾਵੇਦਾਰ ਦਾ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਹੈ। (ਜੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

...

6.27. ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਪ ਬੇਨਾਮੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। — ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਵਿਕਲਪ ਦੂਜਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਪਤੀ ਬੇਨਾਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੇਨਾਮੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧ ਅਧੀਨ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਤਾਰਕਿਕ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਧਾਰਾ 66 ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ ਅਣਇਚਛਿਤ ਹਸਤਾਂਤਰਣਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਵੈਚਛਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹੋਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹੈ।

ਸੋਧ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6.27 ਏ. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮਨਾਹੀ ਨੂੰ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਿਅਵਹਾਰਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ।"

13.11 ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਬਦਲਾਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ, ਜੋ ਫੈਡਰਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(f) ਅਤੇ 31 ਅਧੀਨ ਆਇਆ। 1978 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 300ਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ।

13.12 ਹੋਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਸਮਾਜਵਾਦ' ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ 42ਵੇਂ ਸੋਧ ਐਕਟ 1976 ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਆਇਕ ਰਾਏਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਵਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (1973) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225 ਆਦਿ., ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

13.13 1988 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮ –ਅਰਥਾਤ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ (ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1988 (ਅਧਿਨਿਯਮ 2 ਦਾ 1988.) – ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਧਨ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸਨੂੰ ਮੁੜ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

13.14 ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਾ 1988 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ 130ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਹੀਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 130ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਦਲਾਅ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

“3.2 ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਕਵਰੇਜ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਯੋਗ, ਅਚਲ, ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਮੂਰਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ, ਘਰ, ਸ਼ੇਅਰ, ਡਿਬੈਂਚਰ, ਬੌਂਡ, ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ, ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਰਸੀਦਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਬੇਨਾਮੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਕਵਰੇਜ ਹੋਣਾ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ...

...

3.18 ਇਸ ਲਈ, ਦੋਨੋਂ ਐਂਗਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਜੋ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋਕਸ ਪੋਏਨਿਟੇਂਟੀਆਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਢਿੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। …

4.5 ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਸਮਾਪਨ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਬੇਨਾਮੀਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਰਾਜਸਵ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂਰਾਜਸਵ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਵ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1962ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਘਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂਪਤੀ ਤੋਂ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ ਨਾਲ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੰਟਵਾਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਰਾਜਸਵ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ
ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਕਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਨਿਰਾਧਾਰ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਤੁਰੰਤ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਅਸਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈਪਰ ਦੀਰਘਕਾਲਿਕ ਹਿੱਤ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਜਾਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ22 ਨੂੰ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ
ਫਲੈਟਾਂ ਦੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣ 'ਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜਿਸ ਨੇ ਫਲੈਟ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੋਡਸ ਆਪਰੈਂਡੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਫਲੈਟ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਸੱਤਾ ਵਕੀਲ ਲੈ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹਸਤਾਂਤਰਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1987 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਲਈ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈਜੋ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੋਰਸ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਰਾਜਸਵ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੀ, ਮੌਜੂਦਾ
ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

4.6 ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਟਲ ਹੈ। ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਬੇਨਾਮੀ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਅਧਿਐ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫਰੇਮਵਰਕ

14.1 ਇਹ ਸਾਨੂੰ 1988 ਦੇ ਸੋਧੇ ਗਏ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰੇਮਵਰਕ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਅ) ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਤਿਪਾਰਤੀਕ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਦੁਪਾਰਤੀਕ/ਢਿੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ/ਦੁਪਾਰਤੀਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

14.2 ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਕੈਪਚਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਪਕ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵੈਧ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੰਪਤੀ ਧਾਰਕ/ਹਸਤਾਂਤਰਣੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਪਾਈ ਗਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਅ) ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਐਕਟ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਸਕਦੇ ਸਨ:

(ਏ) 'ਏ' ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪਤਨੀ 'ਬੀ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ, ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ 'Y' ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਲਾਭ, ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਲਈ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਤੋਹਫ਼ਾ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) 'ਏ' ਜੋ ਬੁੱਢਾ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ 'B' ਦਾ, ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ 'B' ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ 'ਏ' ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

(c) ਇੱਕ ਫਰਮ 'X' ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ ਫਰਮ 'X' ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਭਾਈਵਾਲ 'B', ਬਣਾਉਣਾ ਫਰਮ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੁਗਤਾਨ.

14.3 ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਸੀ) ਦੇ 1988 ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਚਲਾਊ ਜਾਂ ਅਚਲ, ਠੋਸ ਜਾਂ ਅਮੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 130ਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਈ; ਅਜਿਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਸਥਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿਰਫ 1988 ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 57ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ (1973) ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

14.4 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

3. ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ-

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਧੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੰਪਤੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਧੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(4) ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਗੈਰ-ਸੰਜਾਮਯੋਗ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 3 ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ, ਇਸਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

14.5 ਧਾਰਾ 4 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

4. ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ- (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਦਾਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

(2) ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਾਅ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਦਾਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ,—

(a) ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਿਭਾਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਿਭਾਗੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ; ਜਾਂ

(b) ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਫਿਦੂਸੀਅਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਟਰੱਸਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵੱਲ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

14.6 ਧਾਰਾ 5 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

5. ਬੇਨਾਮੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਯੋਗ - (1) ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰਕਮ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ.6

14.7 ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1988 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਆਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਜਾਂ ਤਬਾਦਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਕਸਦ ਲਈ. ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਸੀ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਉਲਟ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4.

14.8 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 (2 ਦੇ 1882) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 81, 82 ਅਤੇ 94; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 (5 ਦੇ 1908.) ਦੀ ਧਾਰਾ 66; ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 (43 ਦੇ 1961) ਦੀ ਧਾਰਾ 281A ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 8 ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਤਮ ਧਾਰਾ, ਧਾਰਾ 9, ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ।

14.9 ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2016 ਦਾ ਸੋਧਿਤ ਐਕਟ ਸਿਰਫ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਸਿਰਫ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ। ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਾਨੂੰ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਣ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਮੌਲਿਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸਨ।

14.10 ਧਾਰਾ 2(ਅ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ — ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਰਣ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਥਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਲਈ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਅੰਗ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਨਿਯਮ – ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਢਾਉਣਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਨ ਦਾ ਤੱਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। [ਹਵਾਲਾ ਨਥੂਲਾਲ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਾ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1966 ਐੱਸ.ਸੀ. 43]

14.11 ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਯਤਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 2(ਅ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ, ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਲੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਲੂ ਨੂੰ 57ਵੀਂ ਕਾਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹੀ ਅਣਸੋਧਿਤ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 130ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਨਤਕ ਧਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘਿਣਾਉਣੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

14.12 ਧਾਰਾ 2(ਕ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਧਾਰਾ 3 ਨੇ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲੇ ਸਿਰੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੂਰ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਨਿਆਇਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਸਿਵਲ ਪਾਸੇ ਤੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪਾਸੇ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3(1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14.13 ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਮਿਥਿਲੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਹਾਰੀ ਖਰੇ, (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 95, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪਿਛਾਖੜੀ ਹੈ ਅਰਜ਼ੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ:

“22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਕ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ “ ‘ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਲਈ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ”। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਅਵਧੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 3, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 4 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਟ, ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੂਟ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ “ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੈ” ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੇਂ, ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਅਵਧੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੂਟ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਟ, ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਅਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਸ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਐਕਟ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਛਾਖੜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਇਸ ਕਿਸਮ. ਨਿਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਅਸਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਹੁਣ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ ਜਾਂ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ। Ubi jus ibiremedium. ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਹੱਕ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ. ਜਿੱਥੇ ਦ ਉਪਾਅ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਹੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੁਰੱਖਿਆ

23. ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4(1) ਵਿੱਚ "ਹੋਵੇਗਾ" ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4(2) ਵਿੱਚ "ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ (ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ) ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਵਿਆਂ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਜਵਾਬੀ-ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਜੋ ਕਿ 19-5-1988 ਹੈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ, ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14.14 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਆਰ. ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈਂਡੀ ਬਨਾਮ ਪਦਮਿਨੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ, (1995) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630 ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਤਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਲਟਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

11. … ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 4 ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4(1) ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਧਾਰਾ 4(1) ਲਾਗੂ ਹੋਈ, ਯਾਨੀ 19-5-1988, ਤਾਂ ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਧਾਰਾ 4 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਲਟਾ, ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ" ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(1) ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਜਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। …

ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 'ਲਾਈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਜਿਹੇ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗੀ, ਇਹ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ

ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ 1980 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੂਨ 1988 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਾਇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਉਸ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਾਰ ਜੂਨ 1988 ਤੱਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਤੀਤ ਦੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਲੈ ਲਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਅਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਤੀਤ ਦੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਕਿ ਇਸ ਲਈ, ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ।

12. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਧੀਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 4(2) ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬੇਨਾਮੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(2) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 4(1) ਦਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਦਾਇ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਲਟਾ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਾਇ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੇਲ ਦੀਦ ਜਾਂ ਟਾਈਟਲ ਦੀਦ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 19-5-1988 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਸਟੇਜ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 19-5-1988 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 4(2) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਬਚਾਅ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਣ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 4(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4(2) ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਨੋਟ ਕਰੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਚਾਅ ਦੀ “ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ” ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਬਕਾਇਆ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ, ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਰੱਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ ਸ਼ਬਦ: “ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ ਸੰਪਤੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਟ ਵਿੱਚ ਪਾਲਿਆ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਪਾਲਿਆ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ।" ਆਦਰ ਨਾਲ, ਇਹ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਰੱਖਿਆ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(2) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਬੇਨਤੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

...

13. ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਧਾਰਾ 4(2) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਪਿੱਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂਕ, ਧਾਰਾ 4(1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦਭਾਵ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਲਾਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਥੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਧਾਰਾ 4(2) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਬਚਾਅ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਧਾਰਾ 4(2) ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਧਾਰਾ 4(1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਸਮਾਨ ਵਿਵਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੁਦਈ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14.15 ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦਾ ਅਸੋਧਿਤ ਐਕਟ ਇੱਕ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਜ ਹੁਣ 28 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨਿਆਇ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ।

15. ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਦਿਉ ਪ੍ਰੋਸੈਸ, ਮੈਨੀਫੈਸਟ ਆਰਬਿਟਰੇਨਸ ਅਤੇ 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ

15.1 ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਆਏ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ 2016 ਐਕਟ ਰੀਟਰੋਐਕਟਿਵ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸਪੈਕਟਿਵ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1988 ਐਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1988 ਐਕਟ ਇੱਕ ਵੈਧ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ 2016 ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤੰਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਲਈ, 2016 ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਭਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਸੀ।

15.2 ਹਾਲਾਂਕਿ, 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1988 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਲਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੋਝ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਬਲਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੁਕੋਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸੌਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ

ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

15.3 ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਤਪਸਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ 'ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਦਿਉ ਪ੍ਰੋਸੈਸ' ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਆਇਕ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਖਾਕਾ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15.4 ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦੇ ਫਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਮਸੌਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜੇਮਸ ਬ੍ਰੈਡਲੀ ਥੇਅਰ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਫੀਲਿਕਸ ਫਰੈਂਕਫਰਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਾਰਬਹੋਮਤਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਖੁਦ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚਾਰਿਬਡਿਸ ਅਤੇ ਸਕਿੱਲਾ ਵਿਚਕਾਰ ਫਸਿਆ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਸਨ।

15.5 ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27, ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਮਿਟਾਉਣ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਥੇ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਬਹਿਸ ਅੰਤਤਃ ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1978) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 248 ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਇਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਜਾਂ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੂੰ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਨੁਚਿੱਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਸੀ। ਸੁਨੀਲ ਬਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, (1978) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 494 ਵਿੱਚ, ਅਨੁਚਿੱਤ 21 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈਕਸ ਅਤੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਲੈਕਸ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

“228...ਅਨੁਚਿੱਤ 21 ਵਿੱਚ 'ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨ' ਵਿੱਚ 'ਕਾਨੂੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਨੇਕਾ ਗਾਂਧੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਾਨਾ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਜਾਂ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15.6 ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰ ਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੇ. ਪੁੱਟਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2017) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੌ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“294. ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੰਪੰਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਚਿੱਤ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਾਰੰਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਵੰਚਿਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀਆਂ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ (ਬਚਨ ਸਿੰਘ [ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ, (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 684 : 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 580]) ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ (ਮਿੱਠੂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ, (1983) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 277 : 1983 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 405]), ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ

ਵੰਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਚਿੱਤ 14, ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਵਿਰੁੱਧ ਗਾਰੰਟੀ, ਅਨੁਚਿੱਤ 21 ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਵਿਰੁੱਧ ਗਾਰੰਟੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਪਹਿਲੂ ਪਲੇਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੰਚਿਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਆਰਟੀਕਲ 14 ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਮੀਕਰਨ "ਕਾਨੂੰਨ". ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਆਰਟੀਕਲ 14. ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਵੀ।

295. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਧਾਰਣਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਗਰੂਕ ਸੰਬੋਧਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

296. ਇਸ ਨੂੰ “ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ” ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਨੇ ਨਿਆਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਚਿਤ੍ਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਾਕ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂ.ਐਸ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਡਿਊ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ (ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ) ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

15.7 ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸਾਧਨ ਦੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਅ. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸਾਧਨਾਂ (ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਵਿਧਾਨ) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

b. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਕਿਸਮ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

c. ਇਹ ਪਰੀਖਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14, 19 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

15.8 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟ ਆਰਬਿਟਰੀਨੈਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਿਐਨ ਇੱਥੇ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਰਾ ਬਾਨੋ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ, (2017) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅੰਪਚਾਰਿਕ ਪਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਮੈਨੀਫੈਸਟ ਆਰਬਿਟਰੀਨੈਸ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“95. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੁਆਰਾ ਨੈਚੁਰਲ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਅਲੋਕੇਸ਼ਨ ਕੇਸ [ਨੈਚੁਰਲ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼ ਅਲੋਕੇਸ਼ਨ,

ਇਨ ਰੇ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 1 ਆਫ 2012, (2012) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1] ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਕਡੋਵੈਲ [ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਮੈਕਡੋਵੈਲ ਅਤੇ ਕੰ., (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709] ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਰਬਿਟਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੈ ਹਾਸਿਆ [ਅਜੈ ਹਾਸਿਆ ਬਨਾਮ ਖਾਲਿਦ ਮੁਜੀਬ ਸਹਿਰਾਵਰਦੀ, (1981) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 722] ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲੇਖ 14 ਅਧੀਨ "ਆਰਬਿਟਰੀ" ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ "ਆਰਬਿਟਰੀਨੈਸ" ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਇਸਨੇ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਖਾਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੇਖ 14 ਅਜਿਹੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਰੋਕੇਗਾ। ਅਤੇ ਲੇਖ 14 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ "ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੀ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਚਿਤ, ਤਰਕਸੰਗਤ, ਭੇਦਭਾਵਪੂਰਨ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਨਮਾਨਾ, ਪਕਸ਼ਪਾਤੀ, ਪਸੰਦ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਇਹ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਰਕਸੰਗਤ, ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰ ਅਤੇ ਜਨਹਿਤ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਦਿ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15.9 ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ, (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 39 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 497 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ:

"...ਪ੍ਰਗਟ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੀ ਪਰਖ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਗ਼ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 14 ਅਧੀਨ। ਪ੍ਰਗਟ ਮਨਮਾਨੀਪਨ, ਇਸ ਲਈ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਬੇਤੁਕੇ, ਅਤਾਰਕਿਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਰਯਾਪਤ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਤਿਰਿਕਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੀ ਸਮਝ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਚ੍ਛੇਦ 14 ਅਧੀਨ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

15.10 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2020) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 324, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਮਨਮਾਨੀਪਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਂ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਮਿਲਿਟੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਪਛਾਣਿਆ।

15.11 1988 ਐਕਟ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਉਹ ਹਨ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5 ਦੇ 1988 ਐਕਟ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖੋਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

15.12 ਪਹਿਲਾ, ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਇੱਕ ਸਖਤ ਦੰਡ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ 57ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਨਕਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ 130ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਚਾਲ ਬਿਨਾਂ

ਕਿਸੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯੋਗਦਾਨੀ ਕਾਰਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15.13 ਹੋਰ, 2016 ਦੇ ਸੋਧੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲੂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 53 ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੁਕ ਜਾਂ ਕਾਰਣ ਦੇ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਐਕਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

15.14 ਦੂਜਾ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀਅਤ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ, ਤਿਪਕਸੀ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਐਲਾਨਾਂ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 (ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹਨ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਅਤੇ 3 (ਜੋ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਤਾਂਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਏ) ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ 'ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਅਤਾ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਿਪਕਸੀ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਲਈ, 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਇਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(9)(ਏ)(ਬੀ) ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਧੀਨ ਲੇਖ 20(1) ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਖਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ।

15.15 ਤੀਜਾ, ਇਹ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰਾਲ ਸੀ।

15.16 ਚੌਥਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਏ) ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਜੋ ਮਨਮਾਨੀਅਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਬੇਨਾਮੀ ਐਕਟ ਦੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ 1988 ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋਣਗੇ: 15.17 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1) ਦਾ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਫੋਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹਰਮੋਨੀਅਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਤੀਜਾ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀਅਤਾ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 'ਸੁਭਾਵਿਕ ਦੁਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

(i.) ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 187C ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(ii.) ਬੇਨਾਮੀ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜੋ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ।

(iii.) ਹਾਊਸਿੰਗ ਕਲੋਨੀਆਂ ਅਤੇ ਡੀਡੀਏ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀ ਬੇਨਾਮੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ।

15.17 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਗੰਭੀਰ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨਿਆਂਇਕ ਫੋਰਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਉਲਟ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਮਨਕਾਰੀ, ਕਲਪਨਾਪੂਰਣ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 'ਸਥਿਰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਦੀ ਲੋੜ।

15.18 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਨ ਰੈਮ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵੱਲ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਆਮ ਹਾਨੀ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ।

15.19 ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਧੂਰਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ:

(i) ਕੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਜਾਂ ਸਫਲ ਅਭਿਯੋਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ?NONE NONE

(ii) NONEਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਨਕ।NONE NONE

(iii) NONEਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤੰਤਰ।NONE NONE

(iv) NONEਜਾਇਜ ਮਾਸੂਮ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ 'ਮਾਸੂਮ ਮਾਲਕ ਦਾ ਬਚਾਅ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।NONE NONE

(v) NONEਕੋਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੰਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।NONE NONE

(vi) NONEਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੇਸਟਿੰਗ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।NONE NONE

(vii) NONEਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਜਾਂ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ।NONE NONE

(viii) NONEਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿੱਚ ਟਰੇਸਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।NONE NONE

ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੀ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਨੂੰ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

15.20 ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਅਨਿਰਣਾਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਿਤਵ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਧੀਨ। 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਗਏ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਛੱਡੇ ਗਏ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਣਾਵਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਮਾਣਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

15.21 ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ

ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੁਸਥਾਪਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੂਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ 'ਪ੍ਰਸਪੈਕਟਿਵ ਓਵਰਰੂਲਿੰਗ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

15.22 ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 (ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ) ਨਾਲ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ, ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਖਤ, ਅਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਨਮੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਏ ਗਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਆਪਣੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਨ।

15.23 ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

16. 2016 ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

16.1 ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਵਿਸ਼ਾ 2016 ਐਕਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੋਧਦਾ ਹੈ 1988 ਐਕਟ, ਅਤੇ 1988 ਐਕਟ ਨੂੰ 72 ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ (9 ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ) ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ, 8 ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਸਾਨੂੰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ. ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੈ ਪੂਰੇ 1988 ਐਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ, ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ:

[ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 2(9) "ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ:

(ਏ) ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ-

(ਅ) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ

(b) ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਲਾਭ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ-

(i) ਇੱਕ ਕਰਤਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(ii) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਫਿਦੂਸੀਅਰੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀ, ਐਕਜਿਕਿਊਟਰ, ਪਾਰਟਨਰ, ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇੱਕ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਧੀਨ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀਜ਼ ਐਕਟ, 1996 (22 ਦਾ 1996) ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ;

(iii) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(iv) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਰੇਖਿਕ ਪੂਰਵਜ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ਜ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਭਰਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਰੇਖਿਕ ਪੂਰਵਜ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ਜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ-ਮਾਲਕਾਂ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਜਾਂ

(B) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(C) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ, ਜਾਂ, ਅਜਿਹੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(D) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੈ; ਵਿਆਖਿਆ. - ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜੋ ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ,-

ਵਿਆਖਿਆ. - ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਾਂ ਟਰਾਂਸਫਰ ਆਫ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 53A ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅੰਸ਼ਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ, ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, -

(i) ਜਿਸ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸੰਪਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ;

(ii) ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ

(iii) ਕਰਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16.2 ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਬਦਲਾਅ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(i) 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਆਰਮਜ਼ ਲੈਂਥ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ।

(ii) ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਵਾਧੂ ਅੰਗ, ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਮੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ, 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 2(9)(A)(b) ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii) ਧਾਰਾ 2(9)(C) ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਅਜਿਹੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(iv) ਧਾਰਾ 2(9)(D) ਰਾਹੀਂ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹੈ।

(v) ਕੇਵਲ ਤ੍ਰਿਪਕਸ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ, 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਦੁਪਕਸ਼ੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰ।

16.3 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(26) ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਸਤਾਰ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਦਲਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ, ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(8) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(10) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16.4 ਅਧਿਆਇ 2 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ ਜੋ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੋਧੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਹੁਣ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3(2) ਅਧੀਨ, 05.09.1988 ਤੋਂ 25.10.2016 ਤੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3(3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ 2016 ਦੇ ਸੋਧੇ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 53, ਅਧਿਆਇ VII ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(3) ਅਧੀਨ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਅਧਿਕਤਮ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਦੇ 25% ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3(2) ਅਤੇ 3(3) ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 53 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਭੇਦ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ।

16.5 ਸੈਕਸ਼ਨ 4 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਾਨ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(3) ਨੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(9) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਿਣਾਮ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰ. ਰਾਜਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

16.6 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

5. ਬੇਨਾਮੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ। —ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀ, ਜੋ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।

16.7 ਅਧਿਆਇ III 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੰਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ IV ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਅਟੈਚਮੈਂਟ, ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16.8 ਸੈਕਸ਼ਨ 24(1) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਆਰੰਭਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਇੱਕ ਬੇਨਾਮੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮਾਲਕ (ਜੇਕਰ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ ਦਿਖਾਵਟੀ ਮਾਲਕ (ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ) ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ7 SUPERSCRIPT ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

16.9 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ, ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇਨਾਮੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਹਰ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 24(3) ਅਧੀਨ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ

ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਪ੍ਰਵਿੰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਤਰਿਮ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚੌਮੈਂਟ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

16.10 ਸੈਕਸ਼ਨ 24(4) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਰਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਰਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ੋ ਕਾਰਨ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਰਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 24(5) ਦੇ ਅਧੀਨ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

16.11 ਸੈਕਸ਼ਨ 26 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਰਣ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਰਣ ਅਥਾਰਿਟੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 26(3)(c)(i) ਜਾਂ (ii) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 26(3)(b) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

16.12 ਸੈਕਸ਼ਨ 27(1) ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 26(3) ਅਧੀਨ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਅਧਿਕਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਰਣ ਅਥਾਰਿਟੀ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਆਦੇਸ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ 46 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲੇਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਸਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16.13 ਸੈਕਸ਼ਨ 27(4) ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਰਥਕ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16.14 ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਬਤੀਕਰਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਦੇ ਅਧੀਨ।

16.15 ਅਧਿਆਇ V ਅਤੇ VI ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਇ VII ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 53 ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

53. ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ

(1) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਕਾਇਆ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮਾਲਕ, ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਨੇ ਸਖਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ 57ਵੀਂ ਅਤੇ 130ਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

16.16 ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 55 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

55. ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 53 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਬਿਨਾਂ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

16.17 ਮੌਜੂਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਕੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ IV ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?

17.1 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

(i) ਕਿ 1988 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵੈਧ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਖਾਮੀਆਂ ਸਨ ਜੋ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ।

(ii) ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ (ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਨਾਗਰਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

17.2 ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਸਾਡੀ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(ਅ.) 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ।NONE NONE

(ਬ.) ਧਾਰਾ 3(1) ਨੇ ਸੁਥਰੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਬੇਹੱਦ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ।NONE NONE

(ਸੀ.) 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਸੀ।NONE NONE

(ਡ.) ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।NONE NONE

17.3 ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 2016 ਦੇ ਸੋਧਾਂ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਏ। ਇਸ ਲਈ, 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 3(1) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਜੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ 05.09.1988 ਤੋਂ 25.10.2016 ਤੱਕ ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਪ੍ਰਾਯ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

17.4 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਆਇਤ ਅਤੇ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਦੀ ਉਚਿਤ ਪੜ੍ਹਾਈ

ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਵ., 25.10.2016. 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

20. ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

17.5 ਟੀ. ਬਰਾਈ ਬਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਅਹ ਹੋਏ, (1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 177, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20 (1) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“22. ਇਹ ਕੇਵਲ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਅਧੀਨ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਨਾਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨਵੇਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਨਾ ਹੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਧਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸੋਧ ਐਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1)(ਅ) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਘਟਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਰੇਜ਼ ਆਨ ਸਟੈਚਯੂਟ ਲਾਅ, 7ਵੀਂ ਐਡਨ., ਪੰਨਾ 388-89 ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। “ਹਰੇਕ ਪੂਰਵ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ...” ਚੇਜ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਮਲੇ ਕਾਲਡਰ ਬਨਾਮ ਬੁੱਲ [3 ਯੂ.ਐਸ. (3 ਡਾਲ) 386: 1 ਐਲ ਐਡ 648 (1798)] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰੇਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰਵ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਂ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਿਆਇਆ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਜਾਂ ਮਾਫੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਜੋ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਹ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਹਨ... ਇੱਕ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਸੂਮ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਹੈ।"

17.6 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 2016 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਅਗਾਊਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਵ-ਸੋਧ 1988 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਾਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਜਾਂ 53 ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 2016 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ।

17.7 ਕਿਸੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਟੈਚਯੂਟ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਨੂੰ ਨਿਰਰਥਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

17.8 ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਚੈਪਟਰ IV ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ (ਜ਼ਬਤੀ) ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਵਲ ਜ਼ਬਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

17.9 ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1988 ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਚੈਪਟਰ IV ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17.10 ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ/ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 20(1) ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ"।

17.11 ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਚੈਪਟਰ IV ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਜ਼ਬਤੀ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

17.12 ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਵੀ. ਰਾਜੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ, ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਚੈਪਟਰ IV ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਤੀ ਹੈ।2016 ਐਕਟ ਦੇ IV. ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਗਰਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17.13 ਪਹਿਲੇ 1988 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਅਤੇ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਕ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਦਾਗਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ 2016 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਛਾਣਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17.14 ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ASG ਦੁਆਰਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ, ਸਬੰਧਤ ਐਡਮਿਰਲਟੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਨਾਈਟਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਮਨ ਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ।

17.15 ਜ਼ਬਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕ ਪਾਸੇ, ਇਨ ਰੈਮ ਜਾਂ ਇਨ ਪਰਸੋਨਮ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਈ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਇਨ ਪਰਸੋਨਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਬਤੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

17.16 ਕਾਮਨ ਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ ਰੈਮ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਉਤਪਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਣ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਆਧੁਨਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਢਕਣ ਲਈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਚਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਔਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਕਲੇਰੈਂਸ ਥਾਮਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

“ਇਹ ਸਿਸਟਮ—ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਸੀਮਿਤ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਲਈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ - ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ," ਅਤੇ "ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਕਸਰ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ”

17.17 ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਓਲੀਵਰ ਵੈਨਡੇਲ ਹੋਮਜ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਆਦਿ ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਲੋੜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਫਾਰਮੂਲਾ। ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯਮ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤਾ ਨਿਯਮ ਦਾ ਵਾਧਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਚਤੁਰ ਦਿਮਾਗ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਅਤੇ ਮੇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ; ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਿਯਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਵੇਂ ਕਾਰਨ ਜੋ ਇਸਦੇ ਲਈ ਲੱਭੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਏ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਵਾਂ ਕਰੀਅਰ. ਪੁਰਾਣਾ ਰੂਪ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਅਰਥ ਲਈ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ

17.18 ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਯੂਰਪੀਅਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟ ਏਂਗਲ ਬਨਾਮ ਨੀਦਰਲੈਂਡਜ਼ (ਨੰਬਰ 1), [1976] 1 ਈਐਚਆਰਆਰ 647, ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਟੈਸਟ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ 80 ਤੋਂ 82 ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

“(i) ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਰਾਜ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਭਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ — ਵੇਖੋ ਓਜ਼ਟੁਰਕ ਬਨਾਮ ਜਰਮਨੀ [1984] 421 ਅਤੇ 422 'ਤੇ 6 EHRR 409.

(ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਚਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ।

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ - ਗੰਭੀਰ ਜ਼ੁਰਮਾਨੇ, ਡਿਫਾਲਟ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਸਮੇਤ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹਨ

8 ਲਿਓਨਾਰਡ ਬਨਾਮ ਟੈਕਸਾਸ, 137 ਐਸ. ਸੀ.ਟੀ. 847, 847-48 (2017)।

9 ਓਲੀਵਰ ਵੈਂਡਲ ਹੋਮਸ ਇਨ ਦ ਕਾਮਨ ਲਾਅ 5 (1881)।

ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ— ਦੇਖੋ ਸ਼ਮਾਉਜ਼ਰ ਬਨਾਮ ਆਸਟਰੀਆ [1995] 21 EHRR 511।

ਲੈਕੋ ਬਨਾਮ ਸਲੋਵਾਕੀਆ [1998] ਈਸੀਐਚਆਰ 26138/95 ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸਨ ਅਤੇ ਜਮਾਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰੇਕ ਮਾਪਦੰਡ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿ 'ਆਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼' ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਵਿੱਚ ਆਰ ਬਨਾਮ ਐਚ, [2003] 1 ਆਲ ਈਆਰ 497 ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

17.19 ਕੈਨੇਡੀ ਬਨਾਮ ਮੇਂਡੋਜ਼ਾ-ਮਾਰਟੀਨੇਜ਼ ਵਿੱਚ, 372 ਯੂਐਸ 144 (1963), ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ ਦ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਜਬਰੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਸੈਨਿਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ:

(ਅ) ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;NONE NONE

(ਬ) ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;NONE NONE

(ਸ) ਕੀ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਇੰਟਰ (ਯਾਨੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਿਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਇਰਾਦਤਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ;NONE NONE

(ਦ) ਕੀ ਇਸਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਰਕ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਢਾਉਂਦਾ ਹੈ;NONE NONE

(ਈ) ਕੀ ਜਿਸ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ;NONE NONE

(ਐਫ) ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ; ਅਤੇNONE NONE

(ਜੀ) ਕੀ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤਿਰਿਕਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।NONE NONE

17.20 ਭਾਰਤੀ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਸਟੇਟ ਆਫ ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਕੇ. ਘੋਸ਼, ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 255 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 38 ਆਫ 1944 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਦਾਗ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 38 ਆਫ 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜ਼ਬਤੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਖੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਵੈ-ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ, ਬਲਕਿ, ਆਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤੰਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

17.21 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 38 ਦੀ 1944 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(3) ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

"12. ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, 1944-ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(3) ਜੋ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਖੋਜ ਹੈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13(3) ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ 1944-ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(1) ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਰਸਮੀਤਾ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ 1943-ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਜੋ 1945 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ. ...

...

14. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪਾਈ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 13(3) ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1944-ਅਧਿਨਿਯਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਧਾਰਾ 13(3) ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਤੇ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ 25 ਅਗਸਤ, 1944 ਤੱਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ 23 ਅਗਸਤ, 1944 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਤੇ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(3) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜੋ ਗਬਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਗਬਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(3) ਸਿਰਫ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਤੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 20(1) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

17.22 ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਫਾਰੈਸਟ ਅਫਸਰ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਵੀ. ਸੁਧਾਕਰ ਰਾਓ, (1985) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 573, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਫਾਰੈਸਟ ਐਕਟ, 1967 ਦੀ ਧਾਰਾ 44(2)(ਏ) ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਾਰੈਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 45 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਫਾਰੈਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦਯੀ ਦੋਹਨ ਅਤੇ ਸਾਗਵਾਨ, ਲਾਲ ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਸਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਤੰਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਜਾ ਦੇਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

17.23 ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਨੁਚਿੱਤ 20(1) ਅਧੀਨ। ਭਾਵੇਂ ਹੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੋਧਿਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਵਾਂ ਤੰਤਰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸੀ।

17.24 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੱਲੋ ਬਾਈ, (2017) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 502, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਨ ਉਪਜ (ਵਪਾਰ ਵਿਨਿਯਮ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1969 ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰ- ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੁਕਾਵਟ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(1) ਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"14. ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵਾਹਨ, ਰੱਸੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਤ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਬਤੀ ਵਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ "ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3-ਏ) ਰੇਂਜਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਔਜ਼ਾਰ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਵਾਹਨ, ਰੱਸੇ, ਜੰਜੀਰਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣੀ ਰਕਮ ਦੀ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਤ ਫਾਰੈਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53 ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (5-ਏ) ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਖੁਦ ਜ਼ਬਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਾਮਲਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਕੜ ਜਾਂ ਵਨ ਉਤਪਾਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਔਜ਼ਾਰਾਂ, ਵਾਹਨਾਂ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਰੱਸੇ, ਜੰਜੀਰਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਨੈਕਰ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜੰਗਲੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।"

17.25 ਵਿੱਚ ਯੋਗੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (2016) 3 SCC 183, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੁਣੌਤੀ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 2006 ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 2009। ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਨ। ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਬਤ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਤਲਬ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅੰਤਰਿਮ ਲਗਾਵ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜ਼ਬਤ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਾ

ਤਰਕਪੂਰਨ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ.

17.26 ਅਬਦੁਲ ਵਹਾਬ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਾ, (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 262, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਾਊ ਵਧ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2004 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰੀਤੀ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਸਦਾ ਉਲਟਾ ਅਰਥ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 300ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੱਲੋ ਬਾਈ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਾਊ ਵਧ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2004 ਅਧੀਨ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਨ ਉਪਜ (ਵਪਾਰ ਵਿਨਿਯਮ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1969 ਦੀ ਧਾਰਾ 15ਸੀ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਦਿਆਂ।

17.27 ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸਿਵਿ.) ਨੰ. 4634 ਦੇ 2014 ਅਤੇ ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2002 ("ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ.") ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਜਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 8(4) ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰਿਮ ਕਬਜ਼ੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ, ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੋਖੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਦੇ, ਮਨਮਾਨੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

17.28 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜਬਤੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਠੋਰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਜਬਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕਠੋਰ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਜਬਤੀ ਦੀਆਂ ਸੁਤੰਤਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਖਤ ਨਾਗਰਿਕ ਜਬਤੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਨਸ਼ਾ ਕਾਰਟੇਲਾਂ ਜਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣਾ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਗੰਭੀਰ ਜੋਖਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 2016 ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਖਰੀ ਜਬਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤਿਕਤਾ ਇੱਥੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ।

17.29 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ, ਜਬਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 53 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1976 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਜਬਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤੰਤਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 451 ਅਧੀਨ ਹੈ (ਇਨ ਪਰਸੋਨਮ ਜਬਤੀ), ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

451. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਆਦੇਸ਼। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜੇ ਸੰਪਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਜਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ.- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਸੰਪਤੀ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ-

(ਅ) ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਇਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ,

(ਬ) ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ।

452. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਆਦੇਸ਼।

(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਨਾਸ਼, ਜਬਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਇਸਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਵਾਲਗੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਇਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਸੋਨਮ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ, ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ 'ਬਿਆਂਡ ਰੀਜ਼ਨੇਬਲ ਡਾਊਟ' ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ।

17.30 ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਨਾਮੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 27(3), (5) ਅਤੇ 67 ਦੀ 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਅੰਤਰਕ੍ਰਿਆ ਇੱਕ ਜ਼ਬਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਬਤੀ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਵੱਖਰਾਪਣ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ 'ਬਿਆਂਡ ਰੀਜ਼ਨੇਬਲ ਡਾਊਟ' ਤੋਂ 'ਪ੍ਰੀਪੌਂਡਰੈਂਸ ਆਫ ਪ੍ਰੋਬੈਬਿਲਿਟੀਜ਼' ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17.31 ਇਸ ਲਈ, 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ IV ਅਧੀਨ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਬਤੀ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਸੰਕਲਪ ਹੋਣ ਦੀ ਅਣਗੌਲੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਢਾਂਚਾਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਤ੍ਰਿਵਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚੈਪਟਰ ਵਿੱਚ 'ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।10SUPERSCRIPT

17.32 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2016 ਐਕਟ ਹੁਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਢੋਂਗ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵੀ ਇਸੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਣਗੌਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਕਸਰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਨ ਤੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਗ ਪੈਸਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

17.33 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਇਨ-ਰੈਮ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬੇਨਾਮੀ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣ ਦਾ ਦਾਗ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਸੌਦਿਆਂ ਦਾ ਦਾਗ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ

ਸਦੈਵ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27(2) ਅਧੀਨ ਮਾਸੂਮ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦਾਗ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਨ ਦੀ ਵੈਧ ਜੋੜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

17.34 ਨਿਆਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰੇਗੀ, (1) ਜੋ ਸੰਪਤੀ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ (2) ਜੋ ਮਾਲਕ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ (3) ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਪਤੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੂਪ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਇਨ ਰੈਮ ਨਾਗਰਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੰਡਾਤਮਕ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

17.35 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੋਜ, ਨਿਰੀਖਣ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਕਸਟਮ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 54(ਏ) ਅਧੀਨ '25,000/- (ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ) ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਝੂਠੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 2016 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਅਧੀਨ 5 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

17.36 ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਕੋਈ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਯ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ, ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰਨ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੰਡਾਤਮਕ ਹਨ।

17.37 ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ 05.09.1988 ਤੋਂ 25.10.2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਇਸ ਅਨੋਖੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ 05.09.1988 ਅਤੇ 25.10.2016 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਅਵਧੀ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਤ ਜ਼ਬਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਜ਼ਬਤੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ, ਸਮੂਹ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਮੁਕਤ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿੱਚ ਆਰ (ਐਸੈਟਸ ਰਿਕਵਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ) ਬਨਾਮ ਜਿਆ ਜਿਨ ਹੇ ਅਤੇ ਦਾਨ ਦਾਨ ਚੇਨ, [2004] EWHC Admin 3021, ਜਿੱਥੇ ਕੋਲਿੰਸ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ:

"52. ਮੁਡੀ ਵਿੱਚ, ਪੰਨਾ 1254 'ਤੇ, ਲਾਜ਼ ਐਲਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਨੇ ਇਕੋ ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਬਟਲਰ ਤੋਂ ਉਦ੍ਧਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"ਇਹ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਖਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਖ 6 ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਸੂਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮਕ ਉਪਾਯ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਸ਼ਾ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਚਲਣ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ 'ਆਪਰਾਧਿਕ ਚਾਰਜ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ... ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ (ਦੇਖੋ ਰੈਮੋਂਡੋ ਬਨਾਮ ਇਟਲੀ [1994] 18 EHRR 237, 264, ਪੈਰਾ 43 'ਤੇ; ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਰਕੁਰੀ ਬਨਾਮ ਇਟਲੀ (ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 52024/99), ਅਸਵੀਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 5ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ 2001...."

17.38 ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਤਿਹਾਸ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ, ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵੀ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 5 ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20(1) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ।

17.39 ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 4, ਆਦਿ ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿਖਾਵਟੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀਦਾਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ। ਜੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਰਦਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਜੋ ਹੱਕ 1988 ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇਕੜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੋਵੇਗਾ।

18. ਨਿਸਕਰਸ਼

18.1 ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ:

a) ਅਣ-ਸੋਧਿਆ 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2) ਵੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

b) ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ 2016 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 1988 ਦਾ ਅਣਸੋਧਿਆ ਐਕਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਹੋਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀ।

c) 2016 ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਐਕਟ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਤਜਵੀਜ਼ ਠੋਸ ਪ੍ਰਬੰਧ।

d) 2016 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਦੰਡਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ।

e) ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ 2016 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਲਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਂ

ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ, ਅਰਥਾਤ, 25.10.2016। ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

f) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ 2016 ਸੋਧ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜ਼ਬਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਗ਼ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

18.2 ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਦੀਪਕ ਪਾਨਵਾਰ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਪੀਲ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate